

**Nr 333.**

Av herr **Wijk**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse i vissa delar av förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 186 till innevarande års Riksdag, stadgas i § 1 av »Förslag till förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel» att av statsverkets inkomster av brännvinstillverkningskatt, maltskatt, punschkatt och brännvinsförsäljningsmedel skall, efter restitution för denaturerad brännvin och för malt, som vid skattepliktigt bryggeri omedelbart använts för tillverkning av svagdricka, till en särskild fond avsättas vad som för varje år överskjuter ett belopp av 39,000,000 kronor.

I avseende på detta stadgande har Kungl. Maj:t helt anslutit sig till nykterhetskommitténs förslag, vars beräkning av den s. k. maximigränsen skiljer sig från den av rusdrycksmedelskommittén uppställda.

Som grund för beräkningen av den summa, vartill de till statsverket hädanefter inflytande rusdrycksmedlen finge högst upptagas i statsregleringen, hade *rusdrycksmedelskommittén* antagit dels beloppet av den i senaste (1912 års) riksstat uppförda inkomsten av brännvin, malt och punsch, dels den utgiftssumma som, enligt kommitténs beräkningar, i form av ersättningar för indragna försäljningsmedel skola komma att åligga statsverket. Kommitténs förslag gick alltså ut på en anordning, varigenom varje ökat ekonomiskt intresse av rusdryckshanteringen bortföle för staten, medan åter statsverkets inkomster av rusdrycksmedel ej komma att minskas annat i den mån denna inkomst genom skärpt lagstiftning eller av annan orsak sjönke under den för statsregleringen fastställda maximigränsen.

*Nykterhetskommittén* åter förklarar sig ej kunna förorda detta rusdrycksmedelskommitténs förslag, utan påyrkar att omedelbart, och oberoende av andra åtgärder ifråga om rusdryckslagstiftningen, statens inkomster av rusdrycksmedlen skola minskas. I stället för att direkt föreslå en dylik nedsättning söker emellertid kommittén motivera denna på en väg, som är synnerligen oklar, och med en beräkning som delvis är felaktig.

Kommittén lägger till grund för maximigränsens beräkning ett medeltal av de inkomster staten och kommunerna under de senaste 10 åren haft av de från rusdryckerna härflytande skatterna och försäljningsavgifterna. En dylik beräkning, om den i detta sammanhang skall ha någon mening, måste avse att ge en föreställning om medeltalet av de inkomster stat och kommun *för närvarande* ha att påräkna av dessa skattekällor, som nu äro avsedda att till sin avkastning begränsas. Detta har emellertid ej varit kommitténs avsikt. Det är tydligen tvärtom därför att kommitténs beräkningsmetod ger ett missvisande resultat i detta avseende och ger en för *låg* siffra, som kommittén valt den till utgångspunkt för fastställandet av maximigränsen. Hade beräkningen i stället givit en *högre* siffra än det verkliga medeltalet för de nuvarande inkomsterna, så skulle förfaringssättet utan tvivel även för kommittén framstått som olämpligt och meningslöst.

Kommitténs medeltalsberäkning för statens inkomster av brännvin, malt och punsch omfattar nämligen en 10-års-period, under vilken infaller: höjningen av brännvinstillverkningsskatten från 50 till 65 öre, införandet av maltbeskattningen och omläggningen av densamma 1909, samt införandet av punschbeskattningen och beskattningen av arrak. I beräkningen av medelinkomsten av brännvin och malt ingå således perioder med olika skattesatser, och i beräkningen av malt- och punschskattens medelavkastning ingå ett par år, då varken malt- eller punschbeskattningen var införd. Valet av en 10-års-period, för uträknandet av ett medeltal, är alltså fullkomligt godtyckligt och ger ett missvisande resultat. Kommittén kunde lika väl ha sträckt sin medeltalsberäkning 15 eller 20 år tillbaka i tiden: resultatet hade blivit lika mycket eller lika litet belysande för den roll rusdrycksbeskattningen spelar i den nuvarande statsregleringen.

En medeltalsberäkning, sådan som kommitténs, måste naturligtvis, för att i någon mån belysa de nuvarande skatteinkomsterna, inskränkas till att omfatta de år, under vilka nu gällande skattesatser ägt tillämpning. Gör man det får man följande resultat:

	Medeltal
Influten brännvinstillverkningsskatt 1904—1911	kronor 24,816,515: —
Influten punschskatt 1907—1911 .....	» 1,629,662: —
Debiterad maltskatt, efter avdrag av restitutioner 1910—1911 .....	» 5,107,781: —
	Summa kronor 31,553,958: —

i stället för kommitténs siffra 27,978,302: —.

Från dessa summor har man att draga restitutionerna för denaturerat brännvin och för ur landet utfört brännvin och punsch.<sup>1)</sup> Kommittén begär emellertid det felet att även fråndraga kontrollkostnaderna, fastän kommittén förutsätter att dessa alltjämt skola upptagas i statsregleringen; härigenom har denna post av kommittén i verkligheten blivit dubbelförd.

Kommittén får efter dessa beräkningar för åren 1902—1911 till medelbelopp för restitutioner m. m. av 3,263,806 kronor istället för det riktiga 2,563,860 kronor (eller, reducerat till perioden 1904—1911, 2,857,006 kronor). Fråndragas dessa belopp från de ovannämnda inkomstsiffrorna, framkommer kommitténs siffra för statens medelnettoinkomst av rusdrycksmedel, kronor 24,714,496, medan nettomedeltalet, enligt den av mig ovan använda beräkningsgrunden och med avdrag av restitution för denaturerad sprit, blir 28,696,952 kronor. Detta medeltal ansluter sig nära till den verkliga nettoinkomsten för de senaste åren:

1910 .....	kronor 28,242,886: —
1911 .....	» 28,533,742: —

De från kommunen inflytande brännvinsförsäljningsmedlen beräknar nykterhetskommittén för perioden 1902—1911 till i medeltal 13,925,280 kronor. Även denna medelsiffra för senaste 10-års-period understiger rätt betydligt de senaste årens inkomster av dessa medel, men då statens ersättning till kommunen, landsting och hushållningssällskap beräknas utgå efter detta samma medeltal, blir det för statsverket likgiltigt, vilket belopp som i detta fall upptages.

Nykterhetskommittén lägger tillsammans de sålunda beräknade medeltalen för 1902—1911 av skatte- och försäljningsmedel, och finner i summan, 38,639,776 kronor, avrundad uppåt till 39,000,000 kronor,

<sup>1)</sup> Kommittén har beträffande denna senare restitution använt den felaktiga rubriken »restituerad tull för brännvin och punsch».

det belopp som hädanefter bör utgöra minimigränsen för de till statsverkets behov disponibla rusdrycksmedlen. Uträknad efter de grunder jag ovan tillämpat blir summan i stället 42,622,232 kronor.

Denna summa är dock högre än vad som kräves för att bestrida dels de utgifter, som i senaste riksstat beräknas skola täckas av inflytande skatt på brännvin, malt och punsch, och dels de kostnader i form av ersättningar till städer, landsting och hushållningssällskap m. m., som skola utgå av statsverket för att kompensera försäljningsavgifternas indragning. Då en medeltalsberäkning således visar sig oändamålsenlig, synes det avgjort lämpligast att i likhet med rusdrycksmedelskommitténs majoritet sätta maximigränsen för statsregleringens tillgodogörande av rusdrycksmedlen till det belopp som motsvarar de nämnda utgifterna.

Dessa utgifter äro, enligt riksstaten för 1914 och enligt kommitténs utgiftsberäkning för 1915 följande:

Ökat bidrag till folk- och småskolor .....	kronor	3,900,000: —
Ersättning till hushållningssällskapen för indragna försäljningsavgifter .....	»	1,750,000: —
Ersättning till landstingen för indragna försäljningsavgifter .....	»	2,800,000: —
Ersättning till städerna för indragna försäljningsavgifter .....	»	4,847,292: —
Anslag till nykterhetens befrämjande .....	»	170,000: —
Vederlag för nedlagda utskänkningsrättigheter ...	»	80,000: —
	kronor	13,547,292: —
Utgifter på 1914 års riksstat, motsvarande beräkning inkomst av skatt på brännvin, malt och punsch .....	»	27,800,000: —
	Summa kronor	41,347,292: —

vilket belopp alltså, enligt denna utgångspunkt, borde fastställas som maximigräns.

Fastställes åter, i enlighet med nykterhetskommitténs förslag, maximigränsen till 39,000,000 kronor, betyder detta att det för 1915 och följande år kommer att uppstå i statsregleringen en brist på 2,347,292 kronor.<sup>1)</sup> Då denna brist måste täckas av skattemedel, har man all an-

<sup>1)</sup> Således ej 1,600,000 kronor, som Kungl. Maj:t uppger i finansplanen till folkpensioneringen.

ledning fråga, om det ändamål, vartill dessa 2,347,292 kronor skola användas, är av den vikt att det kan motivera en dylik uppoffring från de skattedragandes sida.

Kommittén motiverar (sid. 30) den föreslagna åtgärden med att man redan från början bör minska statens beroende av rusdrycksmedlen. Sedan en maximigräns blivit satt, kan dock detta »beroende» ej innebära något annat än ett statens intresse av att rusdrycksinkomsterna ej skola sjunka under denna gräns.

»Beroende» påverkas i ytterligt ringa grad av frågan huruvida maximigränsen sättes till 39 eller 41.3 miljoner kronor. År 1911 inflöto av skatter och försäljningsmedel, efter avdrag av restitutioner, sammanlagt 47,627,752 kronor. Statens intresse av att hindra en restriktiv lagstiftning skulle, med utgångspunkt från denna siffra, således göra sig gällande först då de nuvarande inkomsterna av rusdrycksmedlen sjunkit i ena fallet med 8,627,000 kronor och i det andra fallet med 6,280,000 kronor. Och sedan inkomsterna ytterligare sjunkit med 2.3 miljoner kronor, skulle »beroendet» i båda fallen bli alldeles lika. Med den svårighet, som föreligger att bedöma de ekonomiska verkningarne av en restriktiv rusdryckslagstiftning, synes det alldeles uteslutet att Riksdagens ställning till denna lagstiftning komme att i ringaste mån påverkas därav huruvida maximigränsen nu sättes till 39 eller 41.3 miljoner kronor.

Den rent materiella innebörden åter av maximigränsens bestämmande till 39 miljoner kronor är den att 2.3 miljoner kronor årligen komma att uttagas av skattemedel för att ytterligare förstärka statsverkets fond av rusdrycksmedel. Då denna fond, med utgångspunkt i 1911 års siffror, även utan en dylik avsättning kommer att växa med 6,280,000 kronor om året, och då dess ändamål än så länge är synnerligen oklart, kan en ytterligare inbetalning till densamma av 2.3 miljoner kronor om året ej anses vara ett statsändamål, för vilket nya skattemedel måste tagas i anspråk, särskilt i en tid då statens tillgångar hårt ansträngas för fyllandet av andra långt viktigare krav.

Jag måste därför ansluta mig till den uppfattning som hyllades av majoriteten inom rusdrycksmedelskommittén, eller att maximigränsen för den summa, varmed rusdrycksmedlen hädanefter skola få ingå i statsregleringen, bör bestämmas till samma belopp som de utgifter, vilka enligt senaste riksstat och de till reformen knutna bestämmelserna skola vid tiden för reformens trädande i kraft utgå av rusdrycksmedlen.

I enlighet härmed hemställer jag,

att Riksdagen för sin del ville besluta att i § 1 av det »Förslag till förordning angående statsverkets fond av rusedrycksmedel», som innehålles i Kungl. Maj:ts proposition nr 186, siffran 39,000,000 måtte utbytas mot 41,350,000.

Stockholm 22 april 1913.

*Hjalmar Wijk.*

I motionens syfte instämmer:

*Hj. Branting.*